

Izhaja
vsaki mesec na
2 polah in velja
v Ljubljani
za celo leto
4 gld.,

PRAVNIK

slovenski.

po pošti pa
4 gld. 20. kr.;
za vse dijake
in narodne
učitelje samo
2 gld. 20. kr.

List za pravosodje, upravo in državoslovje.

Budnim pravica.

Vigilantibus jura.

Izdavatelj in vrednik **dr. J. R. Razlag**, odvetnik.

Sodništvo.

Kolike važnosti v vsaki deželi je dobro vredjeno pravosodje in ktere zasluge imajo nepristranski, ljudomili, znanstveno, podučeni sodniki pred možmi nasprotnih lastnosti, je že v nekterih člankih kakor „o porotah“ in „odvetništvo“ omenjeno bilo. Napredek vsake države in vsakega naroda je nemogoč, in sicer v dušnem kakor tudi v materialnem obziru, ako pravosodje ne odgovarja upravičenim zahtevom časa, ako ni osnovano po načelih, ktera so neovržljiva pri vseh izobraženih narodih, torej za naj boljša spoznana po znanstvenosti in izkušenosti, ter ako se ne opirajo na potrebe narodne posebnosti. Sodništvo ima vzvišeno nalogo ne gledé na viharne strasti strank služiti edino le pravu in pravici ter kakor skala stati vsred penečih valov neomahljiva na vzgor in na vzdol, da zatirana pravica varno prijadra v luko svojega zavetja. Neodvisno in umno sodništvo ozdravlja ljudske pomanjkljivosti, narodne hibe, ono je vedni učitelj odraslih mislečih državljanov, katerih pravno zavest zbuja, jači in zdravo ohrani. Ta prevažni predmet v vsaki pravni državi si moramo torej bolj na tanko ogledati, da se odpravijo krive misli o tej stroki človeškega delovanja, da se pomanjkljivosti v pravosodji sa-

mem spoznajo in sčasoma po postavni poti odstranijo in da se sodništvu ohrani za vedne čase tista častna stopinja v dobrovredjeni pravni državi, ktera mu gre vsred izobraženih državljanov.

Razvoj sodništva je pri vsakem narodu odvisen od političnih razmer države in v njej veljavnega prava, kakor tudi od značaja večine prebivalstva, kar smo deloma že omenjali v sestavku o odvetništvu. Kteri narodi dospejo do višje stopinje omike ali izobraženosti in se bolje zavedajo svojih pravic, pri tistih obvelja glavno vodilo, da imajo pravne razmere, za katerih razsojanje je potrebna obširna znanost in posebna prikladnost ali zmožnost vsled pravoslovja in poznanja pravnih načel in danih postav po večletni vaji, le tisti razsojati, od katerih je pričakovati popolno znanje prava in ti so učeni pravoznanci; nasproti pa resničnost tistih dejanj ali dogodkov, ktere nasprotnik zanikuje, ima ali narod sam razsojati, ali pa iz njegove sredine izbrani zaupni možjé, ki se pri nas tudi porotniki imenujejo, ker je že obče priznано, da je za pravično razsojanje potrebno poznanje teh dogodkov in opazovanje životnih razmer. V tem obziru zavračamo čitatelje na naš sostavek v I. tečaji „o poroti“. Tako vredjeno pravosodje nahajamo pri vseh naprednih narodih, kakor so Angleži, severni Amerikanci in drugi. Kogar mika o tem bolje na tanko podučiti se, naj prebira knjige o pravnih razmerah teh narodov, kteri nikdar več ne popuste svojih umno osnovanih pravnih naprav in kteri ostanejo na vse veke vzor dobrega pravosodja za vse izobražene narode, ker so osnovane na zdravo pamet in na izkušnost mnogozapletenega življenja.

Sodstvo v pravem pomenu zamore le od države izhajati, t. j. sodstvo more le biti državna naprava ali pa vsaj spadati v področje državne oblasti. Zgodovina nam vendar kaže tudi od državnih pravosodnih naprav različne zasebne (privatne) pravosodne naprave in oblasti, kar smo mi Slovenci tisuč let živo čutili vsled fevdalne sostave pri tujih grajščakih, gosto nasejanih vsredi naroda.

Kakor si nikdar nazaj ne želimo „osrečilne“ dobe tlake in desetine, poslednje celó od kuretine in prediva, tako se Slovenci tudi nikdar ne bodo navdušili za nekdanje grajščinske sodišča in druge oblasti in namesto da se oživijo tako spet gradovi in gradiči in bi spodrinili znanstveno izučene cesarske ali državne sodnike in umne občinske upravnike, jim želimo zgodovinsko nalogo biti razvaline na spomin nekdanega samosilja, ktero je za podlago imelo sebičnost, puhlost in nevednost.

Po zdravih pravnih načelih so vsi državljani pred postavo enaki, torej tudi ne priznavamo razločka med tako imenovanim višjim in nižjim pravosodjem, češ, da bode prvo oskrbovala državna uprava, drugo pa vsemogočni zasebni sodniški gospodarji. Tako razliko umno in splošnje državno pravo sè vso pravico zametuje in ako se je sodstvo o nekterih osobah in rečeh vsled dogovora prepustilo zasebnikom ali so se njihova sodišča le odredjevala (delegirala), je ta prikazen le toliko časa trajala, dokler narodi niso prišli do pravne zavesti in tiste omike, ktero dan današnji že nahajamo v izobilji pri romanskih in germanskih sosednih narodih, torej tudi budni Slaveni ne hrepené po teh zgodovinskih spakah. — Vendar tudi zasebno pravosodje mora biti pod državnim nadzorstvom, ktero ima vse zasebne pravne razmere državljanov varovati in ker se ne more državna oblast odreči svojih vzvišenih in osrečilnih pravic, temuč le njih primerno izvrševanje pred očmi imeti mora, so vse zasebne pravosodne naprave prekljicljive, ako ravno imajo svoj obstanek že več stoletij, ker naj slovesniše take pogodbe nasprotujejo umnemu državnemu pravu, ktero bode vztrajalo do konca sveta. — Nam je torej treba mirnega, vsestranskega opazovanja narodnih potreb in koristi in vsled tega takih pravosodnih naprav, kakor jih zahteva znanstvenost in vsakdanje življenje, sicer se ne znebimo prislovice: Nebo je visoko in cesar daleko.

Ako ne najdemo prave poti pri novem ustrojstvu pravosodja, bomo spet več desetletij tavalili po gosti temi različnih

pogubnih poskusov, narod pahnili nazaj v njegovo nekdanjo nesrečo in zgrešili edino pravo pot vsestranskega — napredka tudi v tej stroki človeškega delovanja. (Dalje sledi.)

Hudodelstvo težke telesne poškodbe.

(Spisal dr. V. Leitmaier.)

(Dalje.)

VII. O kazni hudodelstva težke telesne poškodbe.

Splošne določbe, ki se tičejo kaznovanja hudodelstev, se najdejo v drugem poglavji kazenskega zakonika (§§. 12 do 42) in v postavi od 15. listopada 1867, št. 131 drž. zak.

Kazen hudodelstev je smrt hudodelnika, ali njega držanje v ječi (§. 12 k. p.). Kazen ječe je po razločku ostrości v dve stopinji razdeljena. Prva stopinja se zaznamova z besedo „ječa“ brez pristavka, druga z besedo „težka ječa“ (§. 14). Težka ječa se razločuje od ječe, a) da se ima po §. 3 gori omenjene postave na mesto železja težka ječa vselej po §. 19 k. p. poostriti. Po §. 16 k. p. namreč se je moral vsaki na težko ječo obsojen v železje na nogah vklepati. Omenjena postava 15. novembra 1867 pa je železje ali verige kakor kazen za hudodelstva zavrgla in začasno rabljenje verig še le kakor disciplinarno kazen pri posebno upornih, silovitih in druge šuntajočih jetnikih, kakor tudi pri takih, ki so poskušali pobegniti ali ki so se vsaj k begu pripravljali, pridržala, in dalje ukazala, da se ima pri onih hudodelnikih, ki se obsojujejo na težko ječo, kazen na mesto verig po §. 19 k. p. poostriti; b) na težko ječo obsojenemu se le v posebnih in važnih primerljajih pogovor z ljudmi dopustiti more, na ječo obsojen pa se z nikomur shajati ne sme, če ni jetničarja pričo; c) pri odkazovanji dela, ki ga imajo jetniki opravljati, se mora tudi gledati na stopinjo kazni ječe (§. 18 k. p.); d) ako je hudodelnik, ki se obsodi na težko ječo, zlahtnega rodu, se

mora kazenski sodbi pristaviti, da žlahtnost zgubi. Tukaj sem spadajočo določbo člena 27 k. p., po katerem tak hudo-delnik ne more niti med živimi skleniti opravila, ki bi njega vezalo, ne poslednje volje (oporoke) napraviti, je gori ome-njena postava 15. novembra 1867 razveljavila.

Kazen ječe se zamore poostriti: s postenjem, s trdim ležiščem, s samotnim zaklenjenjem, s temnico, z izgnanjem iz dežele po prestani kazni.

Tepenje kakor poostrenje kazni je po §. 1 gori omenjene postave nepogojno in brez izjemka odpravljeno.

Kaj nasledke zadeva, ki so s vsako obsodbo zavoljo kakega hudodelstva združeni, so bili po §. 26 k. p. sledeči:

- a) obsojencu se vzamejo vsi redi in častne znamenja;
- b) on izgubi vse javne naslove, akademijske stopinje in dostojnosti, ter pride ob pravico, takošne brez cesarjevega dovoljenja na novo zadobiti;
- c) obsojenec ne more biti vrednik periodičnih tiskopisov;
- d) izgubi vsak javni ured ali službo, tudi učiteljski ured in jih ne more brez cesarjevega dovoljenja na novo zadobiti;
- e) duhovni se odstavijo od duhovnije in postanejo nezmožni, brez izrečenega cesarjevega dovoljenja takšno zopet doseči;
- f) obsojenec izgubi prikladnost za ured sodnika, odvetništvo in notarstvo, javne opravišstva in vsaktero namesto-vanje strank pred javnimi oblastnijami;
- g) obsojencu se odvzamejo vse na počitninske predpise oprte penzie, provizije, prineski za izrejo, ali drugi prejemki, kakor tudi vse milošnje;
- h) drugi hudi nasledki, ki so bili po državljanskih, po-litičnih in cirkvenih predpisih z obsodbo zavoljo kakega hudo-delstva združeni.

Te določbe so deloma prenarejene po postavi 15. no-vembra 1867.

Po tej postavi se mora razločevati med hudodelstvi §§. 58 b in c, 60, 61, 65 b, 66, 68, 69, 73, 81, 76,

78, 80, 143 oddelek 2, 157 oddelek 2, 212, 214, 217, 220 in drugimi hudodelstvi.

Pri omenjenih hudodelstvih se mora spet razločevati med nasledki, ki so omenjeni pod črkami *a*, *b*, *d*, *f* in *g*, in med nasledki, ki smo jih omenili pod črkami *c*, *e* in *h*.

Zadnji nasledki namreč, ki smo jih pod črkami *c*, *e* in *h* omenili, nimajo po omenjeni postavi pri zaznamovanih hudodelstvih nastopiti, zastran nasledkov pod črk. *a*, *b*, *d*, *f* in *g* moramo zopet razločevati med izgubo pravic in med nezmožnostjo, jih zopet pridobiti.

Izguba pod črk. *a*, *b*, *d*, *f* in *g* omenjenih pravic nastopi pri vsakem hudodelstvu, nezmožnost pa, jih zopet pridobiti, neha, kadar je kazen pri koncu, ako gre za omenjena hudodelstva.

Pri drugih hudodelstvih pa ostane izguba vseh v §. 26 omenjenih pravic, nezmožnost pa, je spet pridobiti, kakor tudi drugi pod črk. *h* omenjeni hudi nasledki nehajo deset let po tem, ko je kazen prestana, ako je hudodelnik bil obsojen na najmanj 5 let, pet let pa po prestani kazni, ako je manj dobil.

N. pr. dr. A je bil zavolj težke telesne poškodbe po §. 152 k. p. na šest mesecev ječe obsojen. Dr. A je, ker je bil hudodelstva kriv spoznan, akademijsko stopinjo izgubil, on tedaj neha doktor biti, nezmožnost pa, si to akademijsko dostojnost zopet pridobiti, neha 5 let po tem, ko je kazen prestal.

Ali župnik K. je bil za krivega spoznan hudodelstva težke telesne poškodbe po §. 155 črk. *a* in po tem členu obsojen na eno leto težke in poostrene ječe in na izgubo duhovnije (prebende) in je 5 let po prestani kazni nezmožen, si kako duhovnijo zopet pridobiti. Če je pa K. tega hudodelstva za krivega spoznan po drugem oddelku člena 157 k. p. ne izgubi prebende, in ako je kak javni naslov imel, ga izgubi sicer vsled obsodbe zavoljo hudodelstva, pa si ga brž po prestani kazni pridobiti zamore itd.

V ječo se obsojuje hudodelnik ali za vse svoje žive dni ali za kak odločen čas. Časna ječa se izmerjuje od desetih do dvadesetih let, od petih do desetih let, od enega do petih let ali od šest mesecev do enega leta. Ječa, ktera pet let ne preseže, more ječa ali težka ječa biti, ječa pa, ktere trpež pet let preseže, je zmirom težka ječa.

Hudodelstvo težke telesne poškodbe se kaznuje s težko ječo od petih do desetih let, s težko in poostreno ječo od enega do petih let in z ječo od šestih mesecev do enega leta, oziroma z ječo od enega do petih let, in sicer:

a) s težko ječo od petih do desetih let (§. 156 k. p.), ako je hudodelstvo:

α) poškodovanemu besedo, vid ali sluh vzelo ali za vselej oslabilo, izgubo zarodne zmožnosti, očesa, rame ali roke, ali kako drugo znamenitno pohabljenje ali pogrdenje, — ali

β) vedno bolehanje, neozdravljivo bolezen ali zmešan um, ki ni podoba, da bi se ozdravil, — ali

γ) neprestano nezmožnost, svoj poklic opravljati, pokvarjenemu naklonilo.

Menda ne bo treba omeniti, da v primerljajih tega člena hudodelnik more imeti le sovražni namen ali tudi namen, svojega nasprotnika težko (§. 152 k. p.) raniti.

Kaj pojem „neozdravljiva bolezen“ zadeva, je najvišja sodnija izrekla, da se ozira ta izrek praviloma le na znotranje bolezni, da pa tudi zunanje bolezni zapopada. Po takem je tudi neozdravljivih bolezni, katerih vzrok je kaka zunajna poškodba (zunajno ranjenje). „Neprestana nezmožnost, svoj poklic opravljati“, ni enega pomena z izrekom „nezmožnost delati“, ki je v code pénal art. 309 in v pruskem kazenskem zakoniku §. 193 rabljen, kajti ta, ki je še v stanu delati, vendar vtegne nezmožen biti, svoj poklic opravljati, n. pr. slikar, ako izgubi kazalec itd.

b) s težko in poostreno (§. 19 k. p.) ječo od enega do petih let (§. 155 k. p.):

α) če se da si tudi samo na sebi lahko poškodovanje s takim orodjem in tako započne, da je z le-tem nevarno smrtna nevarnost združena, ali če se kako drugače izkaže namen, kateri v §. 152 omenjenih hudih nasledkov napraviti, če je tudi le pri poskusu ostalo;

β) če ste iz poškodbe pokaženje zdravja ali nezmožnost svoj poklic opravljati najmanj za trideset dni nastopile;

γ) dejanje s posebnimi mukami za poškodjenega združeno bilo;

δ) napad v zvezi z drugimi po dogovoru (zaroti) ali pa zasedno storil, in je iz tega nastopil kateri v §. 152 omenjenih nasledkov; ali je

ε) težko poškodovanje postalo za življenje nevarno.

(Dalje sledi.)

Iz narodnega gospodarstva.

Zamemba veljave za veljavo.

(Konec.)

Ako se pa to, kar smo omenili, tako ima, lahko nam je vzroke prevideti, po katerih zamenjivanje, trgovina hira, zastaja, ter včasih propade in neha. Ko za kateri poseben izdelek željenja neha, zanj tudi zahtevanje mine: po takem ga niti oni, ki ga izdeljuje niti oni, ki ga za prodajo ima, popraviti ne more. Po novi šegi ali modi se včasih v kratki dobi nekteri izdelki celo za trgovino izgubijo: pa ravno to se dogodi, ko ktera dežela ali narod po kakšnih si bodi vzrokih v napredku zaostane in rakovo pot nastopi. Kolikor se v enem letu izdelkov manje načini, toliko se naškodi zamenjivanje ali trgovina za to dotično leto: pa nasiljenje, tlaka, težki in preveliki davki, ali kar koli druga izpravljanje, produkcijo moti in plodnost naše industrije pomanjšuje, trgovino za nedoločeno dolgo dobo naškodi, zniža ali vniči.

Previdimo tudi lahko na dalje, da je zamenjivanje, trgovina, kakor produkcija in vsa industrija v naj ožji zvezi z moralnim značajem narodovim: bolj ko narod v moralnosti propada, bolj minuje tudi vsakošna materijalna sreča njegova; a nasproti bolj ko v izvedenosti in moralnosti napreduje, bolj mu blagostanje in sreča raste.

Iz vsega, kar smo omenili, nam je lahko posneti pravila, po katerih ima vlada naj bolje pospeševati zamenjivanje, trgovino. Glavna naloga ji je pomnoževati zvedenost in pravo krepost ljudstvu; k temu pa dopuščati in davati mu vse mogoče pomočke, po katerih se lahko industrija bolj plodna stori; brinoti se, da se napravijo dobre ceste, železnice, vodotoki in druge takšne naprave za lahko komunikacijo; dopuščati tujcem z nami vsako pošteno poslovanje, svobodno zamenjivanje, trgovino.

Nasprotno nam kaže, po čem se dobro zamenjivanje naškoduje: Če se namreč zanemarja zvedenost, da se dobra odgoja in veljaven nauk ljudstvu ne priskrbuje ali celo kratijo; če se ne dopuščajo in ne podpirajo potrebne naprave za lahko in dobro komunikacijo; če se na blago prevelika vvožnina ali col naklada, da kadar bi se vvozilo, bi predrago bilo; ko se po takem tujim trgovcem, ki k nam prihajajo blago zamenjivat pravice kratijo in se jim vsak dolžen dobiček zabranjuje.

Vse kar smo dozdej v obče o zamenjivanju premišljevali, kaže nam veliko potrebo njegovo za našo prijetnost in srečo; le po dobrem zamenjivanju more biti dobra produkcija, in tako po obeh blagostanje. Pa niti izdelovanje niti zamenjivanje bi izhajati ne moglo, ko bi še ne bilo tretjega posredstva, ki daja dušo, življenje in rast obojemu, namreč denar. Mislimo si, da bi ne bilo nikakšnega denarja in vsaka zamemba bi se imela po potrebi in sili blago za blago, izdelek za izdelek storiti: v tem slučaju trebalo bi pripravljavcu iti samemu iskat si za svoj pridelek kupca, ako bi kmetovalec imel nositi menjat okoli po deželi svoje žito, sadje itd., bi se mnogo časa pri tem potratilo, posebno ko mu ni zadosti, da najde ljudi, ki bi njegove pridelke potrebovali, temuč takšne, kateri jih potrebujejo in mu za nje zaželeno zameno dati morejo. Pri tem bila bi še velika težava gledé količine, n. p. nekdo bi potreboval nekoliko funtov soli, ali par laktov platna, ali kakšen nož ali kakšnih drugih takšnih malenkosti, a ta človek nima si teh stvari pridobiti ničesar druga v zamembo oddati nego pitanega vola: ko bi denarja, veljave posrednje, krožnega sredstva ne bilo, za katerega bi svojega vola prodal in si po tem lahko onih drugih stvari nakupil, ne bilo bi mu mogoče si s svojim pitanim volom par funtov soli, laket platna in šivanko pridobiti.

Tako se nam brž pokaže velika težava pri zamenjivanji blaga za blago brez krožne zamembine, pa kako bi bilo z onimi, ki nimajo druga zamenjivati nego delo? Delavec bi ne mogel delati samo tam, kder bi naj bolj vedel in kder bi se mu za njegovo delo naj več zamembe ali plačila dajalo, temoč trebalo bi mu tam, kder si neposredno potrebnih stvari za se in za svojo obitelj dobi. Ko mu je treba črevljev, imel bi iti delat in služiti k črevljarju, ko obleke, k krojaču, ko mesa, k mesarju, ko kruha, k peku in kam še za vse druge potrebe, kdo ve? Po takem bi ne moglo biti delo porazdeljeno, vsakdo bi imel vse sam opravljati vedeti: kapital, bogatstvo in premoženje bi se ne moglo nabirati in pripravljati, društvo človeško bi ostalo brez napredka in omike v surovosti, kakor v resnici to razmero pri vseh ljudstvih vidimo, ki še ne rabijo krožnega zamenjivnega posredstva, denarja.

Ko se nam je zdaj pokazala prva obča potreba, ktera nam je krožno posredstvo, že lahko prevedimo, kaj ta pomočna zamembina biti ima, in kako nam v naših poslih pomaguje. Mislimo si pa zato še enkrat kateri narod ali ktero deželo, kder bi se kaj takšnega, kar mi denar imenujemo, še nič ne poznalo, kder bi vsa zamemba bila le blago za blago. Ko bi se narod množil, si vasi in mesta zidati hotel, tu bi mu v vsem delovanji in življenji takšno zamenjevanje silno vporno in nadležno bilo; pa, ko bi se kakšna roba ali blago iznašlo, ktereга bi vsak človek želel, vedé, da brž ko zadobi ga, lahko za kar koli druga zameni; s tem bi vse prejšne sitnosti minole. Kaj bi ta roba bila, na tem nam še za zdaj nič ni ležeče, samo da je takšna, da jo vsakdo in v vsakem času želi; bodi si po tem kotlovina, železo, zlato, srebro, sol ali kakšna koli druga roba, ki je v obče željena in zamenivna. Ko je to tako, kmetovalcu ni treba hoditi s svojimi poljskimi pridelki neposredno k črevljarjem, kovačem ali s pitanim volom k solarjem, temuč vse to, kar mu je odveč in potrebno v zamembo drugih stvari, proda na trgu za ono obče željeno robo, s ktero si po tem vsakoršnih drugih stvari pridobiti more. Če se ta posredivna roba da lahko drobiti, brez da bi pri tem kaj na veljavi zgubila, je lastniku na volji, je samo ob priliki toliko zameniti, kar mu ravno treba, a ostali del si lahko shranjuje in ob potrebah in priložnostih rabi.

Še večje koristi je takšno krožno zamenivno posredstvo onemu, ki nima drugega blaga nego delo svoje: ta lahko dela, kder mu drago, a to ne za izdelek, ktereга bi sam potreboval, temoč ktereга boljše izdelovati ve in mu tako večo plačo in veči dobiček donša. Po takem more se delovanje opravljati po porazdelivanju dela in nič ni na tem ležeče, če se delavec peča samo z načinjanjem igličnih glavice ali rokovicami, ko se mu delo le dobro plača: s prisluženim krožnim sredstvom pridobi si lahko živež, obleko, streho in kar mu je druga potrebnega za vgodno življenje, vse to mu dojde po delu ene vrste, v kateri je naj bolj izurjen.

Veliko korist in priugodnost denarno so brž narodi v prvem razvitku in početku civilizacije svoje že v predavni dobi poznali. Naši preddedi, stari Sloveni niso denarja poprej rabili, dokler niso z Grki in Rimljani v dotiko došli; njihovo zamenjivanje je bilo le stvar za stvar. Grki in Rimljani rabili so sprva bakreni in železni denar, pa ta se je brž z zlatom in srebrom nadomestil, z dragocenima kovinama, ki po celem svetu kot takšna krožita.

Po tem, kar smo dozdej o krožnem posredstvu omenili, nam bode lahko skupno navesti lastnosti, ktere so mu potrebne. Kar bi koli to posredstvo bilo, ima biti takšno da se povsodi želi, da je universalno zaželjeno: tako tedaj, da se ena in ista roba rabi za eno in isto svrho ne samo pri enem narodu, temuč pri vseh. Roba, ki se je za universalno krožno posredstvo izbrala, treba sama po sebi imeti posebnih lastnosti za to, inace bi je ljudje gotovo nikakor ne povsodi za takšno ne izbrali in ne imeli. Razmotrujmo tedaj na kratko posebnosti, ktere storijo kakšno robo za universalno krožno zamenivno posredstvo.

a) Stroški, s kterimi se ta roba pripravlja, imajo biti vedno enaki; ko bi izprava zlata in srebra bila v taki razmeri, kakor je žita, ktereга se v dobri letini pri malem trudu mnogo pridela, a v slabi pri mnogem delu le malo, tedaj bi se te rude ne mogle kot denar rabiti.

b) Ta roba ima biti velike cene, to je da majhen košček mnogo dela velja. Treba je delati mnogo dni za majhen košček zlata, a z istim delom lahko se pripravi velika težina železa. Po takem tedaj s majhnim zlatom mnogo nakupičenega veljavnega dela javljamo, kar nam je posebno pri prenašanji naj priročniše: nobene težave ne prizadeva

nošnja zlatov za 500 gl. človeku, ki n. p. iz Maribora v Pariz pojde, pa koliko truda bi ga stalo, ko bi to vrednost v drugi robi v žitu ali železu tje s seboj spravljaj.

c) Ta roba se ima v majhne drobine deliti dati, tako da te poleg teže nikakor ne na ceni ne zgubijo. Žlahtni kameni so zelo dragi, pa cena se jim mnogo znižuje po razkosanji. Ko si žlahten kamen na 10 koscev razdelil, teh deset koscev ne bode več ne deseti del poprejšnje veljave imelo; n. p. kamen, ki se cel za 100 gl. plača, se razdeli na 10 koscev, za katere skupaj nikdo 10 ali 5 gl. ne ponudi; libra zlata ali srebra pa ima isto vrednost, bodi si da je v celotni grudi ali iste teže v 100 koscih ali zdrobljen v prah, ker da se prestrojiti v forme, kakšne koli se želijo.

d) Ta roba ima biti takšna, da jo lahko vsakdo, ki je v nji le nekoliko zveden, po barvi, blišči in teži od vsake druge spozna in se goljufive ponareje varje.

e) Ta roba ima biti kar mogoče nevničljiva in nepremeljiva; ako bi lahko strohnela, kakor rastlinski pridelki, nikdo bi si je ne hotel mnogo nakupovati in shranjevati.

f) Ko nam je pri zamenjivanji treba zelo velikih in zelo malih zneskov, koristno je tedaj, da se kot krožno posredstvo rabi roba večje in manjše cene ali veljave, tako, da to pri velikih, ono pri malih zneskih lahko rabiti moremo.

Ko smo našli lastnosti, katere treba imeti krožno zamenjivno sredstvo, nam je lahko prevideti, da med vsemi je kot takšna roba zlato in srebro naj bolj pripravno: zlato in srebro se z velikim trudom prideljuje, je zato velike vrednosti; se da brez zgube deliti, se brž po barvi, blišči in teži spozna, se lahko ne vniči in ko je zlato naj boljše za večje zneske, je srebro za manjše. Za malenkosti še rabimo za večjo priročnost bakreni drobiž. Ni tedaj čuda, da se je zlato in srebro že od davnih časov zavoljo teh lastnosti za naj boljše zamenjivno sredstvo rabilo in se gotovo tudi v naprej vedno bode.

Denar nam je neobhodno potrebno sredstvo: rabimo pluge orati polje, ker s temi to delo naj lažje opravljamo; rabimo denar, ker s tem nam je vsakšno zamenjivanje naj lažje in priročniše; rabijo se plugi brez vsake vladine zapovedi in denar se je rabil prej, ko je vlada o kakšni zapovedi na njega mislila; plugi bi se rabili, ko bi jih vlada prepovedala ali zapovedala in ravno tako teče denar, tako

zasebna stvar, s katero ima vlada toliko zapovedne ali prepovedne oblasti, kakor s plugi; posel njeni je tedaj na to paziti, da se z njim ne dela nobena goljufija, o kateri zadevi pa še imamo obširneje govoriti. Za zdaj hočemo le o kovanem denarji, o kovini govoriti in o tem imamo obče pravilo, da njegova zamenivna veljava je enaka stvari, za katero se zameni. S tem hočemo reči, da kadar damo cvenk, srebro ali zlato za žito, meso ali železo, je ta denar sam po sebi ravno toliko vreden, kakor so one stvari: t. j. pridelati za 5 gl. srebra ali cekin zlata, ravno toliko dela in truda pridelane kakor teža železa, ki si ga kupimo za 5 gl. srebrnih ali zlati cekin. Zamenjujemo tedaj le vedno delo za delo. Kdor po takem svoje pridelke za zlato in srebro zameni, zna, da dobi za nje stvar, ktera ima v sebi ležečo ali pozitivno in naravno veljavo enako oni, za katero se je zamenila.

Ko je v vsaki družbi človeški treba zadanih zamemb, treba ji je tedaj tudi določene krožne veljave, ktera vendar nikdar ni tolika, kolika je zamenivna veljava vseh stvari, ker se te nikoli ne vse ob enem zameniti ne morejo, t. j. le mali del vsega premoženja sestaja v denarji. Pri tem pa, ko za zamembe treba le določene krožne veljave, se vendar more primeriti, da med tem ko povsodi drugot denar in zamembe v enem in istem ravnotežji ostanejo, se v kateri kraj več denarja donese, kakor se ga potrebuje za navadno zamenjivanje, ktero se ni pomnožilo; tukaj bi oni, ki denar obilen imajo, eden drugega plačevali, cena bi denarju padala, kakor drugim stvarjem rasla. Ker bi v tem kraju denar naj nižji cene bil (t. j. vse drago), bi vsakdo še požuril ga za svoje izdelke in pridelke si zameniti; to vendar bi dolgo ne trajalo, ker brž bi se denar, ki ga je bilo po navadni razmeri odveč, porazdelil, in staro ravnotežje nastopilo. Nasprotno pa, ako se kde produkcija zlo pomnoži in ž njo zamenjivanje rase, bi denar, ki se je poprej rabil, zdaj ne zadostoval, bilo ti ga premalo zvrševati po navadni razmeri za svrho svojo, tedaj bi njegova veljava rasla in cena drugim stvarjem padala. Ko pa je cena pridelkom tako nizka, da se jih ljudje bližnjih dežel na dobiček lahko kupujejo, sosedje brž pridejo in donesejo potrebnega denarja, cena stvarjem zopet poskoči in staro ravnotežje nastopi.

Iz tega vidimo, da kder je obilo denarja, več kakor se ga za navadno zamenjivanje potrebuje, zapusti deželo in na-

domesti se z drugimi potrebnimi pridelki toliko, da doseže občo srednjo veljavo. Nasprotno pa, ko je denarja pičlo, ko ima denar mnogo večo veljavo nego drugi pridelki, nateče od sosednih dežel, dokler se ona pičlost, t. j. nenavadno različna veljava denarja in drugih pridelkov ne poravna. Na ta način cvenk vedno teče iz ene dežele v drugo, vzroki zato morejo biti naravni ali pripetljivi in ako se te razmere same sebi prepuščajo, se naj boljše poravnajo in veljavo dragocenih kovin in drugih pridelkov v pravo ravnotežje spravijo.

Lehko nam je dalje prevideti, da se zemeljski in drugi pridelki vsako leto bolj in bolj množijo, s temi množijo se tudi sredstva za notranjo in zunajno prespravo ali transportacijo, kakor to obči napredek v civilizaciji zahteva; posledek temu je tedaj mnogo večje zamenjivanje, večje število zamemb, t. j. trgovina rase, bolj od leta do leta. Recimo pa, da se denar za deset let ni nič pomnožil, pri tem ko je trgovina, število zamemb desetkrat večje naraslo; tukaj imela bi se vsaka zamemba (— kup in prodaja —) s toliko manjšim denarom opraviti, t. j. cena dragocenim kovinam bi rasla, cena drugim stvarem bi padala v razmeri od leta do leta. Lehko nam je to še po kakšnem primeru razjasniti. V neki pokrajini ali deželi je bilo pred 10 leti 20 milijonov denarja v kroženju, kateri se pa v teku desetih let ni nič pomnožil pri tem, ko je število ljudstva blizo polovico večje naraslo in tako se tudi zdaj vseh potrebnih stvari dvakrat več prideljuje in zamenjuje. Naravno je tukaj cena denarju vedno rasla, a drugim stvarem padala: ako je vagan pšenice pred 10 leti 5 gl. veljal, se zdaj za blizo 2 gl. dobiti more, in v taki razmeri je cena drugim stvarem. Nasprotno pa se nam kaže, kder se več dragocene kovine v kroženje spravi, nego se je po navadni razmeri za zamenjivanje potrebuje, ker se to po kakšnih si bodi vzrokih nič ni pomnožilo, t. j. kadar je bolj obilo denarja nego drugih pridelkov, v tem slučaju denarju cena pada, a drugim stvarem rase. V oni deželi, kder je pred 10 leti 20 milijonov krožilo, se je ta denar na 40 milijonov pomnožil pri tem, ko drugi pridelki nikakor ne; tu je gotovo, da ako je poprej vagan pšenice 5 gl. veljal, se plačuje zdaj po 10 gl. in v takošni razmeri vse drugo. Tako tedaj v obče, kadar produkcija rase in ž njo se trgovina množi, a denar ne, postane ta redek in drag, t. j. drugim stvarem cena pade, kadar pa se dragoceni metali

ložej in obilnejše nego druge stvari pripravljajo, pada cena denarju, t. j. cena drugim stvarjem rase. Iz tega tedaj vidimo v obče, da dragocena kovina ali denar se ravna po istih zakonih in premembah, da se ga več ali manj zahteva in pripravi, kakor vsi drugi pridelki, ktere si sami izpravimo. Da si dragocena kovina bolj enakomerno ceno vzdiguje, je zaradi tega, ker stroški, s kterimi se ta pripravlja, so vedno bolj enakomerni nego drugih stvari. Kdor vse te zadeve tako premišljuje in primerjava, lahko previdi, da nizka ali visoka cena pridelkom ni vselej dobro ne slabo znamenje dobrih ali slabih okolnosti. Razmere te so vendar vsestranskega premišljevanja vredne, kar nam tukaj kratkoča ne dopušča.

Ako je pa z denarom tako, kakor smo zgoraj omenili, lahko bi kdo poprašal, zakaj tedaj ni svobodno vsakemu si denar kovati, kakor drugih stvari načiniti? Zakaj bi ga vselej le vlada izdala in s svojimi znamenji zaznamjevala, kterih nikdo posamen rabiti ne sme? Ko bi vsakdo bil celo pošten in tudi popolnoma zveden kovati zlato in srebro in bi načinil enakomeren denar po teži in velikoči: mogel bi vsakdo kakor vlada srebro in zlato v denar prekovati; pa ko vsakdo ni celo pošten, a če v obče bi dopuščeno bilo denar kovati, trebalo bi tehtati vsak kos denarja, ki nam v roke pride; zato imeli bi vsi biti zvedeni ločbarji. Vse to ne bila bi samo velika sitnost temuč celo nemogoče, goljufij bi se brez konca godilo; zato da se tem neprilikam v okom pride, prevzela je vlada na skrb kovanje in izdava denar. Postave določujejo dotični veljavi dotično težo in čistočo vsakemu denarnemu kosu: vlada si tedaj pripravi v svoje denarske kovanke zvedene opravnike in ljudi, ki čistijo in porazdelijo na tančno po zadatnih zakonih dragocene metale, ki se jim izročijo. Kar se je tako določilo, temu se natisne državni ali vladni znak ali marka, kot znamenje, da je pravilno in zakonito veljavno. Zato kadar koli dobimo takšno kovino, si smemo biti svesti, da je to zakonito veljaven denar.

Ko vlada prevzame skrb denar kovati in izdavati, ima se pri tem poslu sledečih pravil držati:

a) Kovina ima biti enake čistoče: vsaki zlat enako čistega zlata, vsak florin enako čistega srebra itd., ako bi to tako ne bilo, goljufij ne bili bi varni in trebalo bi nam posamezni denar kemično poskušati.

b) Vsaki denar enakega imena, ima biti enake teže: vsaki dukat enako težek, vsaki florin enako itd.

c) Denar ima biti takšne oblike in podobe, da je za zamenjivanje in štenje naj bolj pripraven.

d) Denar ima biti tako olepšan, da ga je težko ponarejati, nikakor pa ne odkrhati in odpiliti, tako da bi se poškodovanje brž ne spoznalo. — Tako je tudi v obče narejen naš zlat in srebern denar, vsakdo si lahko na njem razloge razgleda. — To bi bili naj važnejši vzroki, zavoljo katerih ima vlada na skrbi kovati in izdavat denar.

Do tod razmišljevali smo samo o kovanem denarji, o katerem smo omenili, da ima sam po sebi isto veljavo, katero zastopa. Pa posebno pri nas v Avstriji že dolgo časa zatega in srebrnega denarja celó nič ne kroži, nadomestuje ga papirnat, bankovci. Da par papirnatih stotakov samo po sebi kot papir nima nobene, nikakor ne tolike vrednosti kakor par volov, vsakdo previdi, a vendar jih za izmepo vzeme, kakor da bi srebro ali zlato dobil. Še celo ljubši so nam bankovci nego zlato, posebno kadar imamo velike svotine. Že mnogo sitnosti prizadeva štenje v srebru n. p. za 1000 gl. v pojedinih florintih; pa 100 srebrnih florintov v žepu nositi bi bilo silno težavno, a 1000 gl. celo nemogoče. Imamo pa bankovec po 10, 50; 100, 1000 gl., nam je z njimi štenje in nošnja brez vse težave. Tako nam je navadno v dobrih razmerah ljubše sprejeti 100 gl. v dobrih bankovcih nego v srebru; kakšne vendar imajo biti te razmere in v kakšne okolnosti se zapletajo, nam ima biti naloga od zdaj naprej razmišljovati. V to svrho pa imamo naj prej poznati, vir, iz katerega bankovci izhajajo in po katerem kot zastopnina zlatu in srebru veljavni za krožno sredstvo poslujejo namreč: b a n k e.

✓ Uravnanje plače za duhovnike *).

G. župnik F. Gruber v Strass-u je storil v okrajnem zastopu lipniškem na Štorskem predlog, kateri se je tudi sprejel:

*) Pričujoči sestavek posnamemo iz »Slovenskega Naroda« svojim gg. naročnikom duhovnega stanu v predvarek.

a) naj se prosi vis. vlada, da bi skrbela za boljše enakomernejšo plačo nižjega duhovstva, vendar brez povikšanja davkov; in

b) pozvati vse štirskke okrajne zastope, naj enake prošnje pošljejo ministerstvu.

Vsled tega sklepa je lipniški okr. odbor izdelal načela, po katerih naj bi se pri tej izpeljavi ravnalo in jih že razposlal vsem okrajnim zastopom na Štirkem, naj pristopijo dotični prošnji.

Ker je plača duhovnikov brez dvoma jako različna in bo to vprašanje gotovo enkrat stopilo na dnevni red, bilo bi želeti, da tudi duhovniki sami izrečejo svoje mnenje in to stvar na vse strani razjasnijo.

Načela plačne uravnave pa so:

1. Plača naj se za zdaj le pri posvetnem duhovništvu regulira, torej bi ostali klostri itd. pri svojem sedanjem stanu.

2. Iz davkov se ne smejo jemati denarji za višjo plačo duhovnikov.

3. Že obstoječi cirkveni zalog (religionsfond) bi se moral zdatno povišati s tem, da bi cirkveni in oziroma župnijski dohodki (pfründeneinkünfte) tekali v ta zalog.

4. Sedanji oskrbniki duhovnij (pfründenbesitzer) obdržijo vse dosedanje dohodke.

5. Klostri itd. obdržijo svoj imetek; zato pa morajo duhovnike svojih duhovnij sami plačevati in tudi v starosti zá-nje skrbeti.

6. Iz dohodkov pomnoženega cirkvenega zavoda se plačajo posvetni duhovniki, izvzemši pokojnine (penzije).

7. Plača se odmeri po tem, kako dolgo je duhovnik od dneva svojega posvečenja že v službi in se vsako peto leto povikša.

8. Za duhovnike, ki so nezmožni dalje služiti, se napravi penzijski zavod.

9. Pokojnina se odmeri po zadnji plači in po letih službovanja.

10. Štola naj se odpravi; za neka leta pa bi naj še ostala in se porabila za ustanovljenje penzijskega zavoda.

11. Ker ima vsaki duhovnik pravico dostojnega preužitka (tischtitel), bi naj vsaki duhoven v pokoji dobival preužitek od 210 gld., bodi si iz cirkvenega zavoda, bodi si od ktere moralične ali privatne osebe, ki je k temu zavezana in neki dodatek.

To so načela, ktera okr. odbor razjasnuje iz financijelnega in cirkveno-juridičnega stališča.

Celo Štirske ima 851 posvetnih duhovnikov; 50 pa bi se jih lahko odračunilo, tako da bi jih 800 ostalo.

Vsaki duhoven dobi gotovo plačo, ktera se vsakih pet let poviša. Prva najnižja plača je

od 1. — 5. leta službovanja	400 gld.,	duhovnov	bi	bilo	130
„ 6. — 10. „	460 „	„	„	„	120
„ 11. — 15. „	520 „	„	„	„	110
„ 16. — 20. „	580 „	„	„	„	90
„ 21. — 25. „	640 „	„	„	„	80
„ 26. — 30. „	700 „	„	„	„	72
„ 31. — 35. „	780 „	„	„	„	64
„ 36. — 40. „	860 „	„	„	„	56
„ 41. — 45. „	920 „	„	„	„	48
„ 46. — 50. „	1000 „	„	„	„	30

Pokojnina pa bi bila za iste dobe: 210, 235, 272, 321, 382, 455, 552, 665, 778, 921, in 1000 gld.

Po tem računu bi za vse štirске duhovne trebalo 492.000 gld. vsako leto.

Kje bi se ti dobili?

1. Glavnica zemljiščne odveze vseh štirskih duhovnij znaša 2,931.806 gld. k. v., od teh 5 % obresti 153.000 gld.

2. Glavnica dozdaž odvezanih kolektur 50.770 gld. k. v., 5 % 2.665 „

3. V tej razmeri je pričakovati za odvezanje kolektur še 670.660 gld., po 6 % . . . 40.240 „

4. Zemljišča od 544 duhovnij, katerih vsako se da poprek na 30 ora¹lov račun¹ti, bi se naj v zajem dale ali poprodale. Oral po 250 gld. bi znašala glavnica 4,000.000 gld., torej zajemnina ali obresti po 6 % 240.000 „

5. Ustanove pri vsaki duhovniji v državnih obligacijah znašajo poprek do 2000 gld. nominalne vrednosti, torej vse skupaj 1,088.000 gld., od teh 4 1/5 % 52.960 „

6. Ustanove v privatnih dolžnih pišmih znašajo kakih 160.000 gld., od teh 6 % 9.600 „

7. Dosedanja državna podpora za katoliško bogočastje na Štirskem 70.400 „
 skupaj . . . 569.785 gld.

torej še 77.785 gld. čez potrebo.

Po tem takem bi res mogoče bilo, plače duhovnikov uravnati, ko bi duhovnikom mogoče bilo, s tako nizko plačo živeti, si s 400 ali 500 gld. na leto hrano, obleko, časnike, knjige in druge, potrebe, ktere ima izobražen človek, pri-skrbeti. Sicer pa smo to stvar le za tega del tu navedli, ker bo gotovo pri vseh okrajnih zastopih v pretres prišla in ne bi škodovalo, da bi se kdo oglasil, ki so mu vse razmere na tanko znane, ter da bi se duhovstvo, kterege se ta stvar edino tiče, samo ob pravem času oglasilo.

Povračilo po lovski divjadi storjene škode se sme pri politični oblastnji zahtevati tudi brez dokaza poskušene poravnave.

Zemljiščni posestnik France B. v H. je pri okrajnem glavarstvu M. naznanil, da mu je divjad na njivi in v v¹no-gradu mnogo škode napravila ter prosil za komisijsko po-zvedbo, ker je namenjen, od zakupnika lova V. odškodovanje zahtevati. Okrajno glavarstvo je ogled dovolilo in pri ogledu, ki je bil na licu mesta in h kteremu se je tudi en zastopnik

občine G. poklical, je namestovalec lovca V. rekel, da odškodnine neče plačati in da se torej tudi ne bo poravnal:

a) ker bi poškodovani škodo pri grajščinskem oskrbništvu napovedati moral, ktera bi jo gotovo popravila; da pa se stranke zaradi odškodovanja le kar naravnost do oblastnije obračajo, ni postavno, ker se s tem le nepotrebni stroški delajo;

b) se škoda, ker je že precej časa preteklo, niti blizu ne more pozvedeti.

Zastran po divjadi napravljene škode same stá cenilca povedala, da se z obzirom na stan in lego vinograda (sred gozda in divjadi ugodno) škoda, ktero je vinograd trpel na 4 vedre vina po $5\frac{1}{2}$ gl., škoda pa, ktero je njiva na ovsu trpela, na $\frac{1}{2}$ vagana za 1 gl., vsa poškodba skupaj tedaj na 23 gl. ceniti mora. Zastopnik zakupnika lova se je zoper to cenitev upiral in tožnik je rekel, da je pripravljen, primerno se poravnati, česar pa prvi ni hotel rekoč, da hoče v tem obziru zaradi načela temveč razsodbe čakati.

Okrajno glavarstvo M. je spoznalo po tem na podlagi ces. patenta od 7. marca 1849 in min. ukaza od 14. julija 1859, št. 128 d. z., da je grajščinska oskrbnija P. namestovana po zakupniku lova V., dolžna plačati Francu B. 23 gl. odškodnine in 14 gl. 87 kr. stroškov (8 gl. 37 kr. za ogled, 4 gl. za cenilce in 2 gl. 50 kr. za koleke in tožbo). Na ygovor zakupnika lova, da se škoda več pozvedeti ne more in da se poškodovani ni poprej do zakupnika lova obrnil, se ne more obzir jemati, ker je v prvem obziru mnenje cenilcev celo določno in ker dalje postava ne predpisuje, da bi poškodovani pri zakupniku lova za odškodovanje prositi moral, sicer pa je zastopnik zakupnika lova pri navodu sam priznal, da se je poškodba v resnici storila.

V utoku, ktereга je grajščinska oskrbnija P. zoper to razsodbo pri namestniji vložila, je pred vsem trdila, da se na postavne predpise ni obzir jemal.

Po §. 15 lovskega patenta od 28. februarja 1786, kateri še sedaj velja, se vse po divjadi storjene poškodbe morajo

najprej pri oblastnji naznaniti in sicer o takem času, ko še so vidne in se preceniti morejo.

Na mesto prejšnjih oblastnij so zdaj župani nastopili in dozdej je tudi po vseh lovskih okrožjih celega okraja navada bila, da so se take poškodbe pri županu ali lovskem zakupniku samem naznanjale. Še le takrat, ako se na ta način vkljub županovemu posredovanju stvar ne more poravnati, je treba naznanila pri politični oblastnji. Isto velewa §. 17 lovsko-policijskih predpisov v ministerskem ukazu od 15. dec. 1852, št. 5681. V tem slučaju pa je okrajno glavarstvo koj komisijsko pozvedbo naročilo, brez da bi se bila poprej obravnała z lepa poskušala. Ako bi tako postopanje postavno bilo, bi vsakokrat moral zgubiti zakupnik lova, čeravno odškodovanja ni hotel odreči, ter razun odškodnine tudi komisijske stroške plačati. Ako se poškodovani koj do oblastnije obrné, zakupnik lova niti ne more vedeti, koga ima odškodovati. Tudi se je v tem slučaju poškodba o takem času ogledovala, v katerem ni bilo več mogoče, je precenjevati. Grajščina je pripravljena, se z B-om z lepa poravnati, ako ta svoje odškodovanje na isti način išče, kakor dozdej, ko se mu je (v enem letu) že dvakrat za isti vinograd odškodnina odrajtala.

Namestnija je utok vslišala ter svojo razsodbo na sledeče razloge opirala:

Ministerski ukaz od 15. dec. 1852, št. 5681, ki se je po dež. zak. razglasil, v §. 17. določuje, da zemljiščni posestnik ima pravico, za vso po divjadi napravljeno škodo nemudoma zahtevati odškodovanje, in ako bi se njegovi terjatvi z lepa morda tudi po županovem posredovanji ne zadostilo, svoje odškodovanje pri pristojni okrajni sodnji (sedaj po minist. ukazu od 14. julija 1859, št. 128 d. z. pri politični oblastnji) zahtevati. Temu predpisu v tem slučaju pritožnik in okrajno glavarstvo nista zadostila.

B. se je, brez da bi škodo zapazivši koj pri zakupniku lova odškodovanje zahteval in toraj brez da bi županu dal

priložnost posredovanja, ko bi se odškodovanje odreklo, koj neposrednje pri okrajnem glavarstvu pritožil in sicer tako pozno, da so se stvari med tem bistveno spremeniti mogle. Cenilca sta sicer poškodbo, katero je divjad napravila, še našla, ali gledé velikosti škode nista določnega mnenja naznanila, ampak v zapisniku izrekoma povedala, da je škodo posebno zverjad napravila.

Ker se torej od ene strani gledé velikosti odškodnine ne more odločen znesek ustanoviti, od druge strani pa ogleda okrajnega glavarstva in tudi stroškov za pritožbin spis ni zakupnik lova zakrivil, torej se ta tudi ne more obsoditi na plačilo teh ali unih ravno imenovanih stroškov. Pravice do odškodovanja pa ta razsodba poškodovanemu nikakor ne jemlje, ampak stvar se z zakupnikom lova timveč naj z lepa poravnati skuša, k čemur bi ta tem bolj vtegnil pripravljen biti, ker se njegov zastopnik pri ogledni obravnavi le zaradi tega ni hotel poravnati, ker je prej počakati hotel na načelno rešitev prašanja, je li poškodovani imel pravico, koj pri politični oblastnji pomoči iskati brez obzira na zakupnika lova in na župana.

Okrajnemu glavarju se torej ukazuje, naj dalje stori, česar je po tej razsodbi treba, in ako se stranki ne boste med seboj poravnali, iz nova znesek odškodnine določi. Stroški za pritožbin spis ima B. trpeti, navodne in cenilne stroške pa okrajni glavar naj pri namestnji išče in v ta namen njih zaznamek predloži.

Zoper to razsodbo je France B. utok pri ministerstvu vložil trdé, da ministerski ukaz od 15. decembra 1852 ne predpisuje določno obravnave z lepa, ampak da besede „morda po županovem posredovanji“ temveč kažejo, da se je to „županovo posredovanje“ le za primer vzelo, ne pa kot *conditio sine qua non* (neobhodno potrebno) predpisalo.

Ministerstvo znotranjih zadev je pod 18. febr. 1871, št. 727 utok vslišalo in namestnjino razsodbo iz sledečih razlogov spremenilo:

Mnenje namestnijine razsodbe, da se po §. 17 minist. ukaza od 15. dec. 1852 (št. 473 doln. avstr. dež. zak. od leta 1852) med poškodovanim in imetnikom lova mora poravnava z lepa poskušati, prej kakor se pri politični oblasti za poźvedbo po divjadi napravljene poškodbe prosi in da se ta poskušnja poravnave dokazati mora, ni vtemeljeno niti v besedah niti v duhu une določbe. Kar se drugega v namestnijini razsodbi navedenega razloga tiče, namreč da zvedenca zastran velikosti škode nista dovolj določnega mnenja izrekla, se omenja, da ta razlog z obzirom na natančno v zapisnik vzete povedbe zvedencev dejanskim okoljščinam ni primeren in vrh tega bi vsled posebne lastnosti po divjadi storjenih poškodb poškodovani ne mogli lehkó zahtevati odškodovanja, ako bi se takemu izreku zvedencev, kakor je pričujoč, dokazna moč odrekla. Razsodba prve stopinje je tedaj v vseh točkah vtemeljena razun une, v kateri se je zakupniku lova naložilo plačilo 2 gl. 50 kr. za koleke in tožbo, ker v politični ravnavi pripomoč kterega zastopnika ni predpisana in ker bi tožnik tudi ustmeno pri okrajnem glavarstvu mogel tožiti.

Razsodba prve stopinje razun omenjene točke torej ima zopet v veljavo stopiti.

Prošnja za vpis zemljiščnih parcel na podlagi davkarijskega spričala iz katastra h kmetijskemu posestvu v zemljiščne knjige se ima dovoljevati.

Zakonska družeta France in Ana R., lastnika zemljišča št. 3 v K. sta prosila, naj se vknjiži in v zemljiščnih bukvah zaznamova davkarijino potrjilo, (ktero je prošnji priloženo bilo) da so v tej prošnji in v tem potrjilu navedena in h kmetiji prošnikov spadajoča zemljišča s posameznimi krajepisnimi številkami po stari meri ali s parcelnimi številkami po novi meri, kakor tudi se svojo posamezno mero v starem in tudi v novem katastru zaznamovana.

C. k. okrajna sodnija v Pribramu je to prošnjo gledé zaznambe in mere po starem jožefinskem katastru dovolila, gledé nove katastralne zaznambe in mere pa odbila, ker novi kataster ni dokazalo za lastninsko pravico.

C. k. češka deželna nadsodnija je z razsodbo od 21. nov. 1870 št. 39058 prvosodnijski odlok potrdila, ker bi se z zahtevanim vpisom dotičnih parcel ob enem in posredno njih last k posestvu št. 3 v K. pripisala. Izpisek iz novega katastra pa lasti do zemljiščnih v njem zaznamovanih parcel ne dokaže, ker se je kataster le zaradi davkov napravil. Da pa je c. k. okrajna sodnija vpis krajepisnih števil in obseg po starem jožefinskem katastru dovolila, bi potem, kar se je že prej omenilo, ne opravičevalo enakega vpisa novih parcelnih števil, posebno ker se iz priloženega potrjila nikakor ne razvidi in o tem tudi davkarija nima razsojevati, ktere parcelnih števil so s krajepisnimi identične ali iste, kar bi tudi ne pripuščalo, da bi se odpis zemljišč po novi katastralni zaznambi in meri izvršiti mogel.

C. k. najvišja sodnija pa je z razsodbo od 30. marca 1871 št. 3576 obe nižesodnijski rešitvi gledé unega dela, s katerim se je zahtevanje odbilo, spremenila ter vpis k posestvu št. 3 v K. spadajočih zemljišč tudi po njihovih parcelnih številkah in merah novega katastra dovolila, ker se tukaj ne prša za dokaz lastnine, ampak samo za knjižno zaznambo zemljišč, ki po katastru k posestvu št. 3 v K. slišijo.

Po dvor. dekr. od 26. jan. 1781 št. 4. zbirke prav. post. in v smislu §§. 2 in 3 deželno-knjižnega patenta od 22. aprila 1794 št. 171 zb. prav. post., kateri se da tudi obračati na una zemljišča, ki so v zemljiščne (ne deželne) knjige vpisane, se mora kataster in torej tudi priloženo izvirno potrjilo iz njega ravno tako kot popolnoma veljavni izkaz čez sedajne parcelne številke in mero teh zemljišč pripoznavati, kakor ga je v pričujočem slučaju pripoznal prvi sodnik gledé poprejšne zaznambe s krajepisnimi številkami in gléde poprejšne mere.

Opomba. Gledé na tukaj omenjeni predmet je tudi c. kr. pravosodno ministerstvo izdalo na višje deželne sodnije na Dunaji, v Gradci in Brnu razpis od 16. aprila 1871, št. 3003 in silna potreba je z obzirom na važnost zemljišnega upa, da se skoro izdela dobra postava zastran zemljišnih knjig, ktera se že toliko časa pogreša.

O cirkvenih ustanovah za uboge, ako bi nasprotovala njih izročitev na občine bistvu ustanove.

Ko se je vsled postave od 10. dec. 1869, št. 5 sleškega oglasnika postav in ukazov za leto 1870 župna ubožna denarnica v O. občini v oskrbovanje izročiti imela, je župnik Anton F. prosil, naj se glavnica K-ove ustanove izloči. Dotična ustanovna listina od 11. junija 1800, ktero je izdal Šimon K. nekdanji župnik v S., določuje, da se obresti imajo vsako leto razdeliti med štiri poštene, pobožne domače reveže iz županije O., kateri bodo zato imeli dolžnost „vsaki petek 5 očenašev in 5 češčena si Marija za vboge duše moliti“. Župan se je zoper zahtevane odločitve upiral rekoč, da ustanovna listina nikjer ne veleva, da bi oskrbovanje ustanovne glavnice za vse čase duhovnikom moralo ostati, da bistvu ustanove ne nasprotuje, če se ta izroči občini in da se torej §. 4.*) gori omenjene postave tukaj ne more v rabo vzeti.

Okrajni glavar v F. je izrekel, da na spolnitev ustanovnih dolžnosti le župnik primerno gledati in vboge, kakor jih ustanova zahteva, izbirati more in da se torej dotična glavnica, kadar se bode župna siromašnica občini izročevala, ima odločiti in oskrbovanju župnega urada prepustiti.

*) Ta §. se tako-le glasi: Une ustanovne glavnice, ktere so v oskrbovanji župniških siromašnic, se pri izročitvi imajo odločiti, ako politična oblastnija na podlagi izvirnih pisem, testamentov, založnih listov itd., kateri se ji v ta namen morajo predložiti, izreče, da bi bistvu teh ustanov nasprotovalo, ako bi se občinam izročile.

Zoper to se je župan pritožil pri deželni vladi ter še svojim prejšnjim navedbam pristavil, da župan more ravno tako dobro gledati, alj vbogi svojo molitev vsaki teden opravljajo, kakor župni ured, in da je prvemu tudi lažje mogoče med vbogimi izbirati, kakor to župni ured storiti more.

Deželna vlada je po tem razsodbo okrajnega glavarja zavrgla ter spoznala, da se glavnic K-ove ustanove ima občini v oskrbovanje izročiti, ker brez vseh ovir tudi župan na spolnovanje ustanovnih dolžnosti gledati zamore in ker založni list nikjer izrekoma ne veleva, da bi naj vsakokratni župnik v svoji lastnosti kot krajni dušni pastir dotične štiri siromaške volil in na opravljanje njihovih molitev gledal. Za tega voljo pa tudi bistvu ustanove ni nasproti, ako se ustanovna glavnic občini izroči.

Zoper to razsodbo deželne vlade se je župnik pritožil pri ministerstvu trdé, da gotovo ni mogla biti volja ustanovnika, nadzorovanje verskih dolžnosti neduhovniku zaupati; kajti, posvetni krajni predstojnik ne more vesti ktereга človeka zastran njegovih dolžnosti opazovati in zavoljo drugih opravił bi še na vidno spolnovanje ustanovnih dolžnosti gledati ne mogel. Da te ustanovnikove volje ustanovna listina po črki ne pove, nič nima na sebi, ker tokrat tega tudi ni treba bilo, ko je le cirkev oziroma dušni pastir odgovorni oskrbnik zadev ubozih bil.

Ministerstvo znotranjih zadev je z odločbo od 14. febr. 1871, št. 18922 iz 1870 utok vslišalo ter zaukazalo, naj se K-ova ustanovna glavnic iz premoženja siromašnice v O., ko se bo ta oddajala občini, odloči, ker bi z obzirom na lastnosti in naložene verske dolžnosti vbogih, kakor jih ustanovna listina določuje, oddaja te ustanove njenemu bistvu nasprotovala.

Pri izvrševanju predpisov zastran priprege v občinskem okolišči nima župan nobene policijske kazenske pravice.

Okrajni glavar v Sp. je županu v A. po telegramu ukazal, naj za c. kr. deželnega namestnika, kateri potuje v D., pripravi 5 konjev za ježo in dva za vožnjo. Ko je vsled tega Janez B. od župana po občinskem služabniku dobil povelje, v omenjeni namen svojega konja o določenem dnevu dati, je občinskemu slugi in pri zaslišnji županu samemu B. rekel, da svojega konja ne bode dal, ker ni za ježo, ampak le za vožnjo, čeravno ga včasih sam jaše. Župan je B-u na to zapretil, naj svojega konja o določenem dnevu tako gotovo pripravljenega ima, kakor bo drugače k temu s silo primoran in še vrh tega imel 20 gl. globe plačati. B. konja na odločeni dan ni dal, ampak ga je en dan poprej dal v Sp. odgnati, in župan mu je torej s pozivom na §. 61 in 62 občinskega reda naložil 20 gl. kazni.

Zoper to se je B. pri okrajnem glavarji v Sp. pritožil in ta je županovo razsodbo gledé krivde potrdil, ker je B. kot posestnik konja bil dolžen priprego dati in se mu je dotična dolžnost redno naznanila in ker zarad njegovega upora občini ni bilo mogoče zahtevano število konjev pripraviti.

V pritožbi do namestnije še je B. pristavil, da bi za vožnjo svojega konja z vozom vred rad bil dal, in da ga za ježo le zavoljo nevarnosti ni hotel dati.

Namestnija je razsodbo okrajnega glavarja gledé krivnje potrdila, kazen pa na 5 gl. (oziroma zapor na 24 ur) znižala, ker B. akoravno je na njega vrsta in dolžnost do priprege prišla, vendar vkljub županovemu ukazu ni hotel konja dati in ker se je tudi njegov izgovor kot neveljaven pokazal.

Janez B. še se je dalje pritožil in ministerstvo znotranjih zadev je z razsodbo od 14. marca 1871, št. 79 namestnijino razsodbo s to opazko potrdilo, da A-ski župan ni imel pravice, zoper B. po kazenski poti postopati, ker občinski predstojniki imajo v smislu določeb §§. 61 in 62 obč. reda samo pri

oskrbovanji krajne v občinsko področje spadajoče policije kazensko pravosodje med tem ko se njih sodelovanje pri izvršitvi unih postavnih predpisov, ki se priprežtva tičejo, samo v prenešenem opravlilstvu izvršuje. Ako se torej predpisi zastran priprežtva prestopijo, imajo kazensko pravico v prvi stopinji samo politične oblastnije opravljati.

✓ **Ustanovljena plača (kongrua) duhovnikov in javnih učiteljev je do 315 gl. prosta občinskih priklad.**

Po §. 74. občinskega reda za Koroško nimajo dušnih pastirjev in javnih učiteljev „gledé na ustanovljene plače“ (kongrua) priklade k neposrednim davkom in sploh občinske priklade doleteti.

Občinsko predstojništvo v St. si je to postavno točko v tem smislu razlagalo, da se občinske priklade od dohodka dušnega pastirja v tej meri jemati morejo, dokler se s tem dohodek ne zniža pod ustanovljeno plačo ter je po tem nazoru zahtevalo od župnika v Gl., naj v razmeri davka 33 gl. 4 $\frac{1}{2}$ kr., kateri na njegov skupni dohodek pride, plača tudi občinsko priklado, ker se mu s tem postavno ustanovljena plača (kongrua) 315 gl. ne krajša. Temu nasproti pa je župnik trdil, da se le na uni del dohodka, ki ustanovljeno plačo letnih 315. gl. presega, občinska priklada djati sme in torej zahtevanega zneska ni hotel plačati.

Vsled tega prepira je c. kr. okrajno glavarstvo v Kl. 2. nov. 1870 št. 8445 razsodilo, da se občinske priklade le od unega zneska imajo računati, kateri ustanovljeno plačo presega. Razlogi: Ker po §. 74. občinske postave dušnih pastirjev občinske priklade „gledé na ustanovljene plače“ ne morejo doleteti, ustanovljena plača pa le najmanjši znesek 315 gl. zaznamuje, pod katerega se dohodek ne sme znižati, torej se ta točka postave z drugimi besedami tako le glasi: duhovnih pastirjev občinske priklade ne morejo zadeti, kolikor se tiče letnega dohodka 315 gld., t. j. od dohodka duhovnega pa-

stirja se 315 gld. mora odšteti in še le od ostanka, ako se kateri pokaže, se imajo računati neposredni davki in po teh občinske priklade, ki se morejo pobirati.

Ko se je zoper to odločbo občina St. pritožila, je to rzsodbo okrajnega glavarja v Kl. deželno predsedništvo v Celovci z rzsodbo od 22. nov. 1870, št. 5174 in to višjo rzsodbo tudi ministerstvo znotrajnih zadev 9. januarja 1871 pod št. 181 potrdilo.

Razpis ministra znotrajnih zadev od 7. decembra 1870, št. 15115 zastran pogojev, pod katerimi se ima podeljevati domovinska pravica državljanom dežel ogrske krone.

Na prašanje, kako je ravnati, ako se hoče deželanu ogrske krone podeliti domovinska pravica, se po sporazumljenji s kr. ogrskim ministerstvom za vodilo in poduk nižjih oblastnij sledeče naznanja:

Tudi v gori omenjenem primerljeji ima veljati pravilo, po katerem le avstrijski državljani domovinsko pravico v kateri občini v obsežji avstrijskih dežel dobiti zamorejo. Avstrijsko državljanstvo, katero je za sprejetje zunajnika v zavezo ktere avstrijske občine potrebno, pa se ogrskim državljanom le takrat more podeliti, ako svoj odpust iz vezí ogrskega podložništva poprej dokažejo.

Ktere oblastnije so na Ogrskem za izdajanje takih odpustnih listov poklicane, se bo pozneje naznanilo.

Ker nasprotno tudi ogrska vlada pri sprejemanji tukajšnega deželana v zavezo ogrskega državljanstva odpust iz avstrijske državne zaveze zahteva, torej se je v takih slučajih po ukazih od 3. junija in 5. septembra 1868 št. 7201 in 4131 m. z. ravnati in okrajno glavarstvo oziroma deželna oblastnija prošniku za odpust ima edino le izreči, da njegovega odpusta iz avstrijske državne zaveze nič ne zadržuje.

✓ Ima li župan pravico, zarubiti premakljivo blago?

Županstvo v T. je dalo pred hišo Janeza P. sneg, ki je iz strehe na cesto padel, na njegove stroške odpraviti, ker sam tega ni hotel storiti, ter mu je naznanilo, da se mu bode zarubilo premakljivo blago, ako stroškov 1 gl. v osmih dnevih ne plača. Zoper to županijsko določilo se je Janez P. pri okrajnem glavarstvu v K. pritožil trdè, da odprava snega ni bila potrebna, ker vožnje po cesti sneg ni oviral. Okrajno glavarstvo je to pritožbo dne 25. julija 1870 št. 5782 zavrnilo na občinski odbor s to opazko, „da rubež premakljivega blaga ne spada v lastno področje občine in da se mora tedaj, ker se ta pravica občini ni za vsekrat prenesla (kakor na primer kazenska pravica pri oskrbovanji krajne policije), za vsaki posamezen slučaj pri politični okrajni oblastnji za dovoljenje rubeži premakljivega blaga prositi“.

✓ **Slovensko vseučilišče v Ljubljani** je bilo ne davno predmet živega besedovanja v državnem zboru, kjer je dr. E. Costa bil sprožil razgovor in sklepanje o tej zenici slovenskega naroda. Ti razgovori so bili za nas zelo podučni. Zapazili smo, kako marljivo skrivajo naši nemški sosedje svoje prave misli za njim nepoznate pomanjkljivosti slovenskega jezika, ker niti dr. Glaser, niti dr. Rechbauer ne zna nobene slovenske besede. Namesto da bi se bilo reklo: naši nemški vseučilišči na Dunaji in v Gradci bi pogrešale slovenske in dalmatinske dijake, ker se morebiti ne bi splačalo vseučilišča v Gradci vzdržavati in ker bi se potem slovenizem gotovo izdatno okrepečal, — se je le dokazovalo, da slovenski jezik še ni zadostno razvit, da nimamo niti učnih moči, niti učnih sredstev in ker je Njegovo veličestvo cesar bil za slovenske stolice odločil 3600. gld. za vseučilišče v Gradci, se ta potrošek ni dovolil, ker bi nek škodoval edinosti nemškega vseučilišča, ki je bilo l. 1486 osnovano za več narodov notranje-avstrijskih, t. j. za Slovence in Nemce. — Vendar učimo se tudi od nasprotnikov in ne držimo rok križema, kadar gre za znanstveni razvoj našega naroda, ki ni tako majhen, kakor nasprotniki želé, ampak ki je veja največega naroda v Evropi. Delajmo marljivo kakor bčelice, ktere neumorno nanašajo hrano za se in za svoj mnogobrojni zarod. Širimo vednosti po celi slovenski zemlji, pilimo svoj jezik, bližajmo se v slovstvenih delih hrvatsko-srbskemu, kar je nekaj navdušenih mladenčev že pred 20 leti poskušalo, akoravno za prosti poduk ostanejo domača narečja in milejše solnce bode blagodejno posijalo na naše polje, ki boše obilnega sadu obrodilo. Vsi narodi so poklicani za omiko; kakor nas uči zgodovina in ker se časov kolo vrti neprenehoma, se bode tudi do nas Slavenov dovertelo, ako nismo — zaspani. Z neumornim delom do pravega napredka in svobode!

Ukaz ministrov za pravosodje in za finance od 24. aprila 1871, št. 50 d. z.

o pristojnosti davkovskih uradov pri izvrševanju eksekucije nepremičnega blaga v izterjatev dolgov na davkih.

Kadar finančno upraviteljstvo v izterjatev dolžnih davkov in nakladov po zdaj veljavnih postavah zarubi nepremično blago, tedaj so pri tistih sodiščih, v katerih sedeži finančna prokuratura nema uradnega sedeža, ob tacihi slučajih, ob katerih je nepremično blago vpisano v javno knjigo, odločeno v pridobitev stvarnih pravic do neprimičnin, pooblašteni tudi davkovski uradovi, da prvo in drugo eksekucijsko stopinjo (eksekucijsko rubežen in cenilo), ne pokazavši nobenega posebnega ukaza od svojega višjega urada, doženó, postavno zastopáje državno blagajnico, — a tretjo eksekucijsko stopinjo (eksekucijsko dražbo) samo na podlagi posebnega ukaza od finančnega deželnega oblastva.

O vseh drugih slučajih takih eksekucijskih izvrševanj o nepremičnem blagu naj gledé vseh eksekucijskih stopinj ostane tako, da bodo državno blagajnico postavno zastopale finančne prokurate.

Holzgethan s. r.

Habietinek s. r.

Nektera opravila se tudi pri marljivih oblastnijah ne morejo tako hitro reševati, kakor stranke želé, kerim ni znano, kaj je spet od drugih oblastnij pozvedeti treba, predenj je mogoče rešitev izdati. Posebno gledé finančnih zadev in tudi nekoliko okrajnosodnijskih nam prihajajo take graje z opombami, naj jih javno razglasimo, česar pa še dosihmal nismo storili, ker ni ravno vselej zanikernost polževega uradovanja kriva; vendar sčasoma bo tudi taka potrpežljivost konec vzela, ker se nekatere oblastnije tudi za povelja svojih višjih ne zmenijo. Mi torej nabiramo gradivo že več časa in bomo menda primorani bolezen »pigritia morbus« očitno ozdravljati. Vendar kakor rečeno ni vsaka počasnost tej bolezni pripisovati, ampak le obširnemu opravi, ktero potrebuje več časa, da se dobro pretehta na vse strani. Tako tudi »Pravnik« rad čaka na rešitev ministerialne meseca februarja t. l. podane pritožbe zastran rabe goldinarskih kolekov pri zemljiščno-knjižnih izpiskih, za ktere se je dosihmal v naši deželi vsako leto do 20.000 gld. po mnenji zvedencev preveč potrošilo, ker mu je znano, da o taki vlogi morajo razne oblastnije iz Gradca, Ljubljane, Dunaja in še morebiti od drugot ministerstvu poročati. Potrpimo torej, dokler ne podpiramo une pri južnih narodih bolj navadne bolezni, ako pa to čutimo, jo razkrijmo nevsmiljeno svetu, ker za njo ni drugega zdravila.

Skupna, tudi občinska oziroma podobčinska posestva (gmajne) imenovana se nahajajo v vseh deželah cesarstva in vendar še so pravne razmere zastran njih uživanja tako zapletene in nejasne, da še se za gotovo ne ve, pri katerih oblastnijah je treba pomoči in razsodbe iskati, kadar navstanejo prepri. Pri takih zemljiščih je več upravičenih od paše, stélje, žira, drv i. t. d., torej te zadeve živo segajo v gospodarstvo in »Pravnik« bode skušal to reč v prihodnjih listih v pretres vzeti, da se presojanje teh razmer enkrat javno sproži, ker se bode težko poprej potrební red v te zadeve spravil, dokler se deželni zbori uravnave ne lotijo.

Vloge zastran začasne oprostitve od vojne dolžnosti s prilogami občinskih županstev, dušnih pastirjev i. t. d. so vsled tarifnega stavka 102 črk. d. davščinske postave, potem fin. minist. razpisov od 10. januarja 1859, št. 13 drž. zak. in 6. marca 1870, št. 5107 vsega koleka (štempelja) proste. Te postavne določbe je treba po vseh časnikih razširiti, ker prošniki navadno mislijo, da se bodo prošnje prej vslišale, ako so kolekovane. Gledé na prostost prilog so na prašanja župnih uradov pri c. kr. okrajnih glavarstvih tu in tam odgovarjali, da je potreben kolek po 15 kr. in tudi po 50 kr., enemu župniku se je celó predpisala povišana kazen 6 gl. 5 kr. in vendar postava jasno in brez vsakega dvoma prostost koleka določuje. Naj se torej zadeti sklicujejo na omenjene postave, katerih številke je tudi previdno zapisavati na čelo takih vlog in prilog.

Listina se priporočuje za nemško »Urkunde«, ker je »pismo« dvomljivega pomena.

V Kranji se snuje »gorenska hranilnica«, ktera boé izdatno podpirala blagostanje naroda. V osnovalnem odboru so gg. Jugovic, Pirc in Sajovic.

Za grobni spominek Antona Tomšić-a prejema prineske v Ljubljani razun zastopa zavarovalnega društva »Slavije« tudi vredništvo »Pravnika«. Ves narod spoštuje spomin zaslužnega mladenca.

Tudi tistim gg. naročnikom, katerim se je stekla polletna naročnina, še pošljemo 13. in 14. štev. tega lista s prošnjo, naj ju blagovolijo vrniti, ako ne bi dalje hoteli naročeni biti na prvi in edini slovenski pravniški listek, ktereга mali narod le zdržavati more, ako se složijo vse duševne in materialne moči. Splošni napredek v vsaki stroki narodnega delovanja je le mogoč, ako se postopa umno, dosledno in stanovitno.

Za nove naročnike še imamo vse letošnje številke in nekaj celih poštne prostih iztisov po 1 gl. 30 kr. tudi od lani.

Obseg: Sodništvo. — O hudodelstvu težke telesne poškodbe (dalje). — Iz narodnega gospodarstva. Zamemba veljave za veljavo (konec). — Uravnanje plače za duhovnike. — Povračilo po lovski divjadi storjene škode se sme pri politični oblastnji zahtevati tudi brez poskušene poravnave. — Vpis zemljiščnih parcel na podlagi davkarijskega spričala iz katastra. — O cirkvenih ustanovah za vboge, ako bi nasprotovala njihov izročitev na občine bistvu ustanove. — Izvrševanje predpisov zastran priprege v občinskem okolišči. — Ustanovljena plača (kongrua) duhovnikov in javnih učiteljev je do 315 gl. prosta občinskih priklad. — O podeljevanji domovinske pravice državljanom dežel ogrske krone. — Ima li župan pravico, zarubiti premakljivo blago? — Slovensko vseučilišče v Ljubljani. — Ukaz o pristojnosti davkovskih uradov pri zvrševanju nepremičnega blaga. — Črtice.

 Vredništvo »Pravnika« in vrednikova odvetniška pisarna je na trgu sv. Jakoba št. 139 (v Virantovi hiši) 2. nadstropje.

Natisnil J. Rud. Milic v Ljubljani.